

ОФТАЛЬМОЛОГИЧНА ТЕРМІНОЛГІЯ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОФТАЛЬМОЛОГІЯ»

Капечук В.В.

Івано-Франківський національний медичний університет

ОФТАЛЬМОЛОГИЧЕСКАЯ ТЕРМИНОЛОГИЯ И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ В ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «ОФТАЛЬМОЛОГИЯ»

Капечук В.В.

Ивано-Франковский национальный медицинский университет

OPHTHALMIC TERMINOLOGY AND ITS IMPORTANCE IN STUDYING THE DISCIPLINE “OPHTHALMOLOGY”

Капечук V.V.

Ivano-Frankivsk National Medical University

Резюме. У статті коротко висвітлені основні принципи формування офтальмологічної термінології, її взаємозв'язок з історичним розвитком медичної науки, а також звернено увагу на проблемні питання у вивченні студентами очних хвороб, зокрема через відсутність посібників із трактування офтальмологічних термінів.

Резюме. В статье кратко освещены основные принципы формирования офтальмологической терминологии, ее взаимосвязь с историческим развитием медицинской науки, а также обращено внимание на проблемные вопросы в изучении студентами глазных болезней, в частности из-за отсутствия пособий по трактовке офтальмологических терминов.

Summary. The article briefly highlight the basic principles of ophthalmic terminology, its relationship to the historical development of medical science, and also pay much attention to the problems of students in learning the eye diseases, in particular due to the lack of textbooks and methodical literature of the ophthalmic terms.

Орган зору людини є найважливішим органом пізнання зовнішнього світу. Основна інформація про навколишній світ, біля 90%, надходить у мозок людини саме через цей аналізатор. Слід підкреслити, що око - це дистальний аналізатор вищого порядку. Йому властиве просторове сприйняття глибини, пересування предметів, їх віддаленості, тілесності. Ось чому зоровий акт завжди був загадковим і таємничим. Невипадково у ряді країн існували релігійні секти, члени яких поклонялися богу в образі ока. У звичайному житті людина навряд чи помічає, що живе створіння не має сильнішого і вірного сторожа, ніж орган зору. Миттєвого погляду достатньо, щоб помітити тисячі слів і звуків.

На даний час спостерігається бурхливий розвиток медицини, її різних галузей. Величезний прогрес досягнутий у розвитку такої галузі медицини як офтальмологія. Офтальмологія - наука про орган зору (око - лат. oculus, грец. ophthalmos) та його захворювання.

Офтальмологія - одна з найдавніших галузей медичного знання, що зародилася ще в Давньому Єгипті, є в сучасному світі однією з найбільш прогресуючих: глибше вивчаються механізми зорового сприйняття, очні захворювання, розробляються нові методи їх лікування. З цим пов'язана поява безлічі термінів, що вимагають систематизації для подальшого використання в лікарській практиці.

Тривалий період становлення офтальмології як самостійної галузі медичного знання пояснює значне різноманіття офтальмологічної термінології та різноманіття способів термінотворення.

Офтальмологічна термінологія базується на словах латинського і грецького походження.

У зв'язку з тим, що анатомія ока і провідних шляхів була описана в Стародавній Греції видатними вченими Галеном і Гіппократом, безліч слів має грецькі терміноелементи або ж повністю запозичені з грецької мови без перекладу на латинську. Це слова клінічної термінології.

У міру накопичення наших знань в галузі офтальмології розвивалася і ускладнювалася офтальмологічна номенклатура, з'являлися нові найменування. Досягнутий в останні десятиліття значний прогрес у консервативному і оперативному лікуванні очних хвороб, створення нових методів діагностики і лікування, нових операцій і хірургічного інструментарію викликали появу великої кількості нових спеціальних термінів.

Засвоєння будь-якої медичної спеціальності неможливе без засвоєння її термінології. Знання офтальмологічної термінології необхідно не тільки офтальмологам, але й лікарям інших спеціальностей. Це викликано не тільки необхідністю надання допомоги офтальмологічним хворим, але і тим, що очні прояви загальних захворювань вимагають підвищеної уваги і вельми часто є причиною тяжкої інвалідності, а очні симптоми, зокрема зміни очного дна, надзвичайно важливі для діагностики ряду захворювань. Важко собі уявити кваліфікованого терапевта, невропатолога, нефролога, отоларинголога, ендокринолога, який не володіє офтальмологічною термінологією.

Проте, як показує досвід нашої кафедри, засвоєння студентами офтальмологічної термінології під час вивчення дисципліни «Офтальмологія» викликає у них певні труднощі. Причиною цього, крім втрати до IV курсу, на якому згідно нових типових навчальних планів вивчається дисципліна, частини отриманих знань з латинської мови, є відсутність посібників з офтальмологічної термінології, які б допомагали та полегшували студентам засвоєння офтальмологічної термінології під час читання навчальної та додаткової літератури з очних хвороб.

Вивчення офтальмологічної термінології при вивченні офтальмології потрібно починати з повторення основних правил латинської граматики і словоутворень. Під час практичних занять із студентами слід згадати назви основних структур очного яблука і його придаткового апарату, вже

відомі з курсу анатомії і гістології. При вивченні розділів дисципліни «Офтальмологія» студенти зустрічають велику кількість нових для них термінів, які не зустрічаються в інших галузях медицини. Зокрема, в ролі офтальмологічних термінів можуть вживатися власні імена (прізвища) осіб, які вперше відкрили і описали ту чи іншу структуру або явище. Такі терміни називаються «епоніма» (від грец. ері - на + опута - ім'я). Мотивуючим для кожного такого епоніма зазвичай є словосполучення - анатомічне найменування, до складу якого входить власне ім'я. Наприклад, Glandulae tarsales - сальні залози (Мейбомієві), Набряк Квінке, Синдром Бехчета.

У затвердженій у 1955 р. Міжнародної Паризької анатомічній номенклатурі всі епоніми були вилучені і замінені інформативними термінами, що вказують на основні морфологічні ознаки. Разом з тим в патологічній і клінічній термінології ті ж самі епоніми продовжують традиційно застосовуватися в якості медичних термінів. В якості назв симптомів і захворювань можуть використовуватися метафори. У лінгвістику метафора прийшла з риторики, де вона розцінювалася як засіб образотворчої мови та естетики. У офтальмологічній термінології кількість термінів, утворених шляхом метафоризації, невелика, що пов'язано зі специфікою термінології, де переважають багатоконпонентні термінологічні словосполучення і композитні терміни. Прикладами метафоричних виразів можуть наступні: синдром крокодилячих сліз - синдром, при якому внаслідок паралічу лицевого нерва відбувається мимовільне сльозотеча під час їжі.

Студентам потрібно запам'ятати назви основних методик, застосовуваних при обстеженні офтальмологічних пацієнтів для визначення функціонального стану зорового аналізатора. Важливе значення в практичній діяльності має правильне розуміння і вживання термінів, що характеризують клінічну рефракцію ока, методи виявлення та корекції її аномалій.

Побудова назв більшості очних захворювань проводиться за звичайними правилами: блефарит, кератит, іридоцикліт, тощо. Такі назви, як «глаукома», «катаракта», «відшарування

сітківки» і ряд інших необхідно завчити. Назви оперативних втручань, як правило, утворюються традиційно.

Вивчення розділу «Захворювання очорухового апарату» викликає у студентів певні труднощі, якщо попередньо не уточнити значення ряду термінів. До них відносяться такі поняття, як аномальна кореспонденція сітківки, бінокулярний зір, первинне і вторинне відхилення очного яблука, диспаратні і кореспондуючі точки сітківки, гетерофорія і ряд інших.

У ряді офтальмологічних термінів збереглася народно-розмовна природа деяких українських вмотивованих анатомічних термінів, завдяки чому вони зрозумілі широкому колу, наприклад: очна щілина (подібна до щілини), склоподібне тіло (подібне до скла), слізне м'ясо (подібне до шматочка м'яса), слізний струмок (подібне до струмка), слізний мішок (подібне до мішка) тощо.

Враховуючи таку багатогранність офтальмологічної термінології та викликані з цим певні труднощі у її засвоєнні студентами, кафедрою були розроблені методичні рекомендації, у яких наводяться найбільш часто вживані офтальмологічні терміни. Термінологія українською мовою супроводжується латинським перекладом з коротким тлумаченням його змісту.

Література

1. Гуцол М. І. Українсько-латинський тлумачний словник клінічних термінів / М. І. Гуцол, О. В. Рудик: Посібник – Івано-Франківськ, 2009., 428 с.
2. Жабоедов Г.Д. Офтальмологія / Підручник за редакцією Г. Д. Жабоедова, Р. Л. Скрипник. – Київ, ВСВ «Медицина».- 2011. – 424 с.
3. Місяць Н. Українські анатомічні офтальмологічні терміни / Н. Місяць, А. Білоус, В. Білоус. // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. ІV. – К., 2001. – С. 194–198.
4. Шевченко Є.М. Латинська мова і основи медичної термінології / Є. М. Шевченко / Навч. посібник. - 6-е вид. - К.: ВСВ «Медицина», 2010. - 240 с.

Одержано 22.10.2012 року.